

Ημερίδα: «Διδάσκοντας Αρχαία Ελληνικά...

Λεξιλόγιο – Γραμματική – Συντακτικό: Κειμενοκεντρική προσέγγιση»

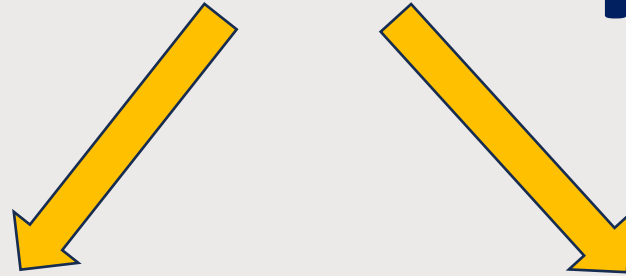
Γραμματική για το κείμενο

Δρ Καλλιόπη Χριστοφόρου Πούγιουρου
ΕΜΕ Φιλολογικών Μαθημάτων

Σάββατο, 10 Φεβρουαρίου 2024

Γραμματική για το κείμενο

Αρχαία Ελληνικά

ή

Η συζήτηση για τη γραμματική είναι παλιά...

«αν ήναι τίμιον, ενόσω τρυφώσιν εκείνοι (ενν. οι ξένοι) τον καθαρόν άρτον της ελληνικής τραπέζης, να λιμάζωμεν ημείς, ή να τρεφόμεθα με τα πίτυρα της ημετέρας Γραμματικής».

«(Πράγμα παράδοξον, αλλά κατά δυστυχίαν αληθέστατον) περισσότερον ήθελ' ωφελήσειν το γένος σήμερον όστις καίει παρά όστις γράφει γραμματικάς».

Αδ. Κοραής (1748-1833)

Τι πρέπει και τι μπορούμε να αλλάξουμε κάνοντας μικρά αλλά σταθερά βήματα;

1. Για να φτάσουμε στο **πώς** θα διδάξουμε, πρέπει πρώτα να κατακτήσουμε το **τι** θα διδάξουμε.
2. **Αλλαγή σκοποθεσίας: Γραμματική για το κείμενο.**
Η διδασκαλία της γραμματικής δεν μπορεί και δεν πρέπει να είναι **αυτοσκοπός** και δεν πρέπει να γίνεται **αποκομμένη** από τα κείμενα!
3. Διδάσκουμε μόνο τα πιο **βασικά** και **απολύτως απαραίτητα** στοιχεία της γραμματικής -ανάλογα με τη σχολική βαθμίδα των μαθητών μας- **με τρόπο ουσιαστικό** και συμβατό με την αντιληπτική ικανότητα των μαθητών.

Περιοριζόμαστε
στην ουσιώδη,
πυρηνική και
αναγκαία ύλη

Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

Υπάρχουν διαφορετικά επίπεδα γνώσης.

Σε διαφορετικό βαθμό κατέχει αυτήν τη γνώση και πολυπλοκότητα:

- Ο απλός οδηγός
- Ένας τεχνολόγος
- Ένας μηχανολόγος
- Ένας τεχνικός αυτοκινήτων
- Ένας υπεύθυνος παραγωγής σε αυτοκινητοβιομηχανία
- ...

ΟΛΟΙ, ΟΜΩΣ, ΜΠΟΡΟΥΝ ΝΑ ΟΔΗΓΗΣΟΥΝ!

1 ΣΥΣΤΗΜΑ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Το σύστημα μεταδόσης της κίνησης μεταφέρει την κίνηση από τον κινητήρα στους τροχούς του οχήματος, μέσα ή εκτός του τραπεζιού ταχυτήτων του αυτοκινήτου. Το κύριο μέρη που αποτελούν ένα τυπικό σύστημα κίνησης είναι: Ο συμπλέκτης, το κλάδο ταχυτήτων ο οποίος μεταδίδει κίνηση, το διαφορικό, το πεδάλιο, οι κλάδοι έλξης, τροχιά και οι τροχοί.

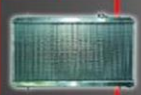
2 ΚΙΝΗΤΗΡΑΣ

Κινητήρα εννοούμε μια διάταξη που μπορεί να μετατρέψει μια μορφή ενέργειας σε μηχανικό έργο. Επειδή η κίνηση της ενέργειας γίνεται μέσα στον όβλο του κινητήρα η μηχανή αυτή ονομάζεται «επιπέδου κίνησης» (M.E.K.). Η μορφή της ενέργειας που καταναλώνεται προσδιορίζει και το όνομα του κινητήρα. Περίπου 90% της ενέργειας που καταναλώνουν πετρελαιοκινητήρες μετατρέπεται σε κίνηση, η ηλεκτρική ενέργεια, βενζινοκινητήρες που καταναλώνουν βενζίνη, και οι οποίοι με μία μετατροπή μπορούν να καταναλώσουν και υγρασία.

3 ΨΥΓΕΙΟ

Το ψυγείο είναι το τμήμα που έχει ως σκοπό να αποβάλει τη θερμότητα μέσω ενός κυκλώματος κενού (βαρσοστάθης), από τον κινητήρα στην ατμόσφαιρα. Διακρίνεται από δύο κύριους υδραυλικούς κυκλώματα: ο ένας στο επάνω τμήμα και ο άλλος στο κάτω τμήμα. Ο ένας ενδείκνυται βλίσκειται το κύριο ψυγείο, το οποίο είναι συνδεδεμένο ή κολλημένο. Μια δεύτερη κυκλοφορία το ψυκτικό υγρό από το κάτω μέρος και το διαρρέει στα μέρη του κινητήρα που χρειάζονται ψύξη. Στη συνέχεια αυτή επιστρέφει στο άνω μέρος του ψυγείου. Το κύριο εξαρτήματα του υδραυλικού συστήματος είναι τα ακόλουθα: Ο υδροθάλαμος, η αντλία κενού, το ψυγείο, ο συμπιεστής, ο θερμαντήρας, οι ελαστικές και τα όργανα μέτρησης της θερμοκρασίας.

4 ΜΠΑΤΑΡΙΑ

Η μπαταρία είναι το μέσο αποθήκευσης της ηλεκτρικής ενέργειας, η οποία προέρχει από τον αεριοκινητήρα ή τη γεννήτρια. Πρόκειται να έχει τη δυνατότητα, να παρέχει ισχυρή ηλεκτρική ρεύματα κατά την εκκίνηση του κινητήρα ακόμα και σε χαμηλές θερμοκρασίες περιβάλλοντος. Επιπλέον, φορτίζει και την δυναμικότερα να καλύπτει τα ηλεκτρικά φορτία, όταν ο κινητήρας λειτουργεί σε ρελαντί. Οι μπαταρίες που χρησιμοποιούνται στα αυτοκίνητα είναι μεμβράνης με ηλεκτρολύτη (αδρανές) θειικού οξέος. Οι χρησιμοποιούμενες τάσεις είναι τα 12 Volts.

5 ΑΠΟΣΒΕΤΗΣΗ ΚΡΑΔΑΣΜΩΝ (ΑΜΟΡΤΙΣΤΕΡ)

Το αμορτισέρ αποτελείται από ένα σπείρωμα με ένα ελαστικό εμβόλο, το οποίο περιβάλλεται από λάδι. Κατά την κίνηση του αμαρτίου το εμβόλο κινείται πάνω ή κάτω από το λάδι που κινείται κατά μήκος του σπείρωμα και απορροφάει από τα ελαστικά την ροή του, φέρει και την κίνηση του εμβόλου. Ο αριθμός και το μέγεθος των οπών καθορίζουν το ρυθμό απορρόφησης της ροής του λαδιού, που έχει ως αποτέλεσμα το πόσο γρήγορα θα απορροφάει τους κραδασμούς το αμορτισέρ.

14 ΛΕΩΝΑΣ ΜΕΤΑΔΟΣΗΣ ΚΙΝΗΣΗΣ

Πρόκειται για έναν άξονα ο οποίος συνδέει και μεταφέρει την περιστροφική κίνηση από το κλάδο ταχυτήτων στο διαφορικό. Χαρακτηρίζεται ως σύστημα στα πλαίσια κίνησης είναι τυπικό τριώνών μέρους, όπου βρίσκεται να μεταδίδει την κίνηση πίσω. Η σύνδεση του άξονα με το κλάδο ταχυτήτων και το διαφορικό γίνεται με δύο τριώνες. Μεταξύ της κίνησης με σπινδαλιού άξονα και με σπινδαλίω σπινδαλίω μεταλλό του κλάδου ταχυτήτων και διαφορικού (παλαιές τεχνολογία αυτοκινήτου). Με κοδούς της κίνησης με σπινδαλιού άξονα και σπινδαλίω μεταλλό του κλάδου ταχυτήτων και διαφορικού μεταβαλλόμενη (νέες τεχνολογίες σχεδίαση ανάρτησεων).

13 ΣΥΣΤΗΜΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗΣ

Το σύστημα διεύθυνσης αποτελείται από το πεδάλιο τιμονιού και από ένα μηχανισμό μηχανικό, που μεταφέρει την κίνηση του πεδάλιου μετασπινδαλίου, την οποία μετασπινδαλίου τραπεζιού, σε όποια είναι τα δυνατότητα στρέψης, αλλάζοντας τη διεύθυνση του οχήματος.

12 ΣΥΣΤΗΜΑ ΕΞΑΓΩΓΗΣ

Το σύστημα εξαγωγής ενσωματώνεται στο αυτοκίνητο αρχικά για να προστατεύσει τον οδηγό και τους επιβάτες από την ελαστική εκπομπή καυσών, αφού με τον καιρό καταλήγει μετασπινδαλίου σε οριζόντιο αέρα. Επιπλέον, σε έναν τυπικό βενζινοκινητήρα τα 15-40% της ενέργειας που παράγεται στο καύσιμο, χάνεται μέσω της εξάγωγής από τη μορφή θερμότητας, κίνησης και ηλεκτρικής ενέργειας. Το σύστημα εξαγωγής αποτελεί μέρος, αυτής της ενέργειας, προς άφραση της απόδοσης του κινητήρα.

11 ΔΙΑΦΟΡΙΚΟ

Διαφορικό είναι ο μηχανισμός που επιτρέπει στους δύο κινητήρες, τραπεζιού στα κεντροβλίστους ή ομοσπονδία σπινδαλίου, ή και στους δύο άξονες μεταδόσης για τα τετρακίνητα, να περιστρέφονται με διαφορετικές γωνιακές ταχύτητες ώστε να κατανεμηθεί η ροπή σπινδαλίου ανάλογα με τον συντελεστή πρόσφυσης στους κινητήριους τραπεζιού. Το διαφορικό επιτρέπει όταν ένα όχημα κινείται οριζόντια και στρέφεται ο τροχός που βρίσκεται στην εξωτερική πλευρά της τραπεζιού να διακρίνεται να γυρίζει με επιτάχυνση από τους τραπεζιού που βρίσκονται στη εσωτερική πλευρά.

10 ΤΡΟΧΟΙ

Οι τροχοί μεταφέρουν την κίνηση. Αποτελούνται από ένα μεταλλικό δίσκο (έλαση) που περιβάλλεται από έναν ελαστικό περιβάλλοντα (ελαστικό), ο οποίος αποτελείται από ένα ελαστικό υλικό υψηλής αντοχής. Οι τροχοί είναι κατασκευασμένοι έτσι ώστε να μπορούν να επιτελούν τους κροδασμούς κατά τη διάρκεια της οδήγησης.

9 ΚΑΤΑΛΥΤΗΣ

Πρόκειται για ένα κέλυφος από ανοξείδωτο χάλυβα που προσορμαίνεται στην εξάγηση του αυτοκινήτου και περιέχει ένα ή περισσότερα κελύφη από ένα λεπτό στρώμα καταλυτικού υλικού. Το υλικό που χρησιμοποιείται συνήθως είναι ένας συνδυασμός πλάτινου, ραβδίου και παλλαδίου. Το ραβδί του καταλύτη αυτού υλικού είναι το διασκόλιση και να αποσπώνται τις χημικές αντιδράσεις, που μετατρέπουν τους ρύπους του κινητήρα σε λιγότερο βλαβερές ουσίες.

8 ΠΛΑΙΣΙΟ

Το πλαίσιο είναι μια κομψή μεταλλική κατασκευή που πάνω σε αυτή στήριζονται όλοι οι μηχανισμοί του αυτοκινήτου. Αναλαμβάνει να στήριξη όλα τα φορτία και τις δυνάμεις που προκύπτουν πάνω του. Αν και υπάρχουν ορισμένες το κενό χαρακτηριστικό του αυτοκινήτου, στήριγμα το πλαίσιο (αξόν) έχει συνιστάται από τα ανεξαρτήτως οριζόντια. Πρόκειται για μια ηχοαπορροφητική κατασκευή, χωρίς εξωτερικό πλαίσιο, η οποία συνδυάζεται με ροπή και δύναμεις που αποσπώνται από οδηγό.

7 ΣΥΣΤΗΜΑ ΠΕΔΗΣΗΣ

Το σύστημα πέδησης (αερίων), χρησιμοποιεί στο να μειώνει την ταχύτητα του οχήματος και να το φρενάρει. Καθέ αυτοκίνητο έχει δύο φρένα ανεξάρτητα μεταξύ τους. Στο ένα ο φρένο από τον οδηγό γίνεται με το χέρι (φρένο) και στο άλλο με το πεδάλιο πεδίο (φρένο). Το φρένο χρησιμοποιείται κυρίως στη απόβαση του οχήματος και ως φρένο για σε περίπτωση έκτακτης ανάγκης. Το πεδάλιο μεταφέρει στους τροχούς μέσω υδραυλικής πίεσης, καθώς ο οδηγός πατάει το πεδάλιο του φρένου, η αντλία σπινδαλίου το υγρό των φρένων με οπισθοκίνηση οι σπινδαλίου που έχουν τα πλαίσια να κινούνται και να έρπονται σε επαφή με το διαφορικό. Η αντιστοιχία είναι δύσκολη τρέφει ένα σπινδαλίου το φρένο του αυτοκινήτου. Βασικό πρόβλημα στη μέση της πέδησης είναι ο τριπλός σπινδαλίου της θερμότητας που αναπτύσσεται. Ο παλαιός τριπλός πέδησης φρονι με ταμπλάρα.

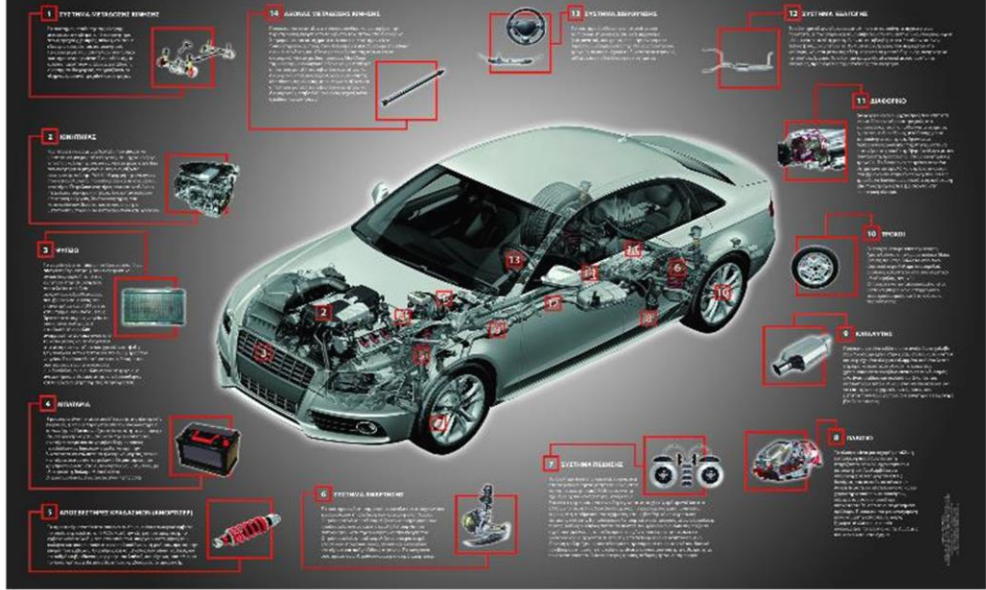

6 ΣΥΣΤΗΜΑ ΑΝΑΡΤΗΣΗΣ

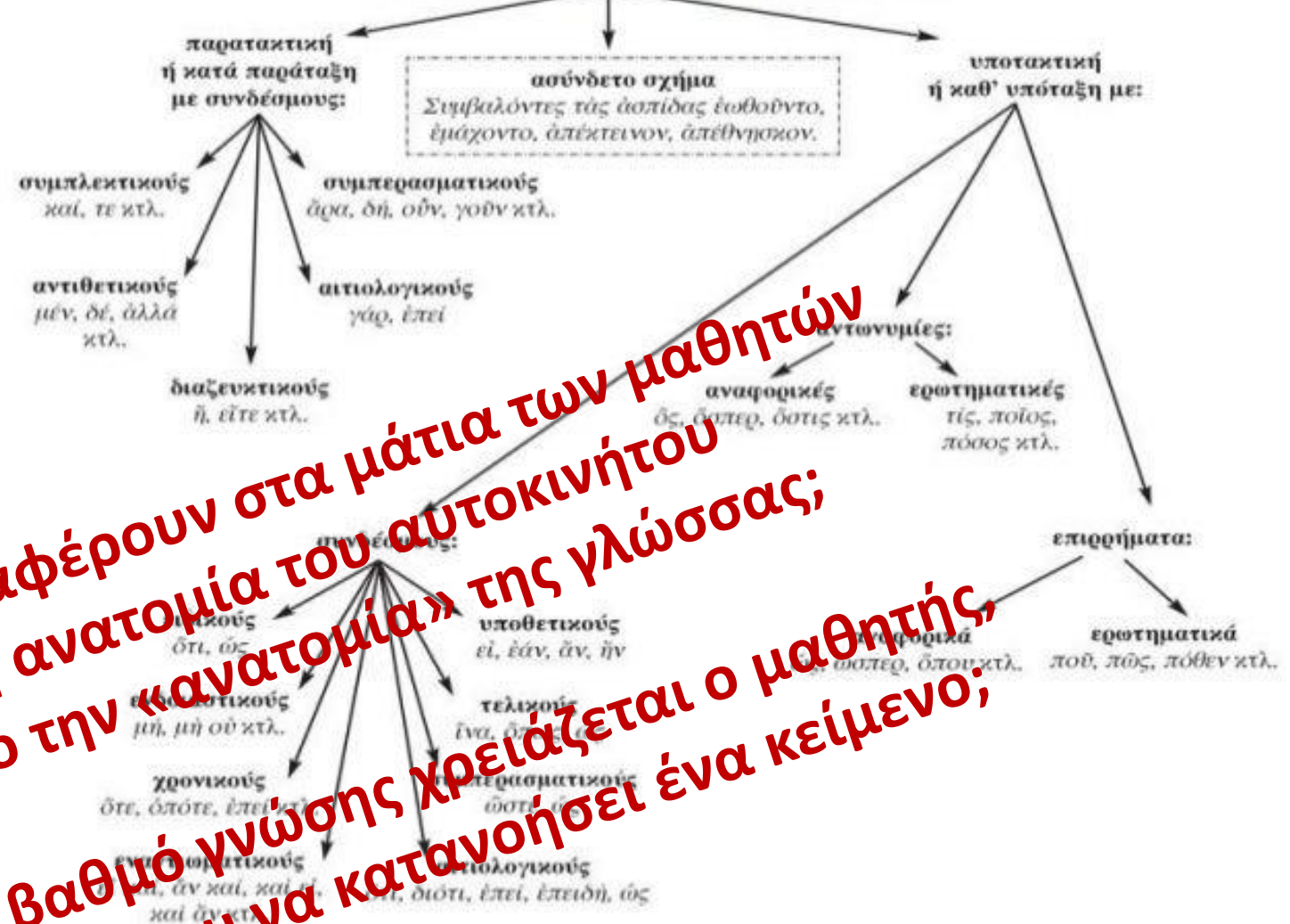
Το ελατήριο ανάρτησης είναι το σύνολο των στοιχείων που εξασφαλίζουν τη σύνδεση των τροχών με το πλαίσιο. Ο τριπλός σπινδαλίου εξασφαλίζει την απορρόφηση των κροδασμών καθώς και την οριζόντια λειτουργία του αυτοκινήτου κατά την εκκίνηση και την κίνηση του. Ο τριπλός σπινδαλίου εξασφαλίζει από μια σειρά κλάδων σπινδαλίου εξασφαλίζουν και οριζόντια κίνηση και από ραβδίου σπινδαλίου. Το σύστημα συστήματα συμπεριλαμβάνονται με μια σειρά αμαρτίου.

Η ΑΝΑΤΟΜΙΑ ΤΟΥ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

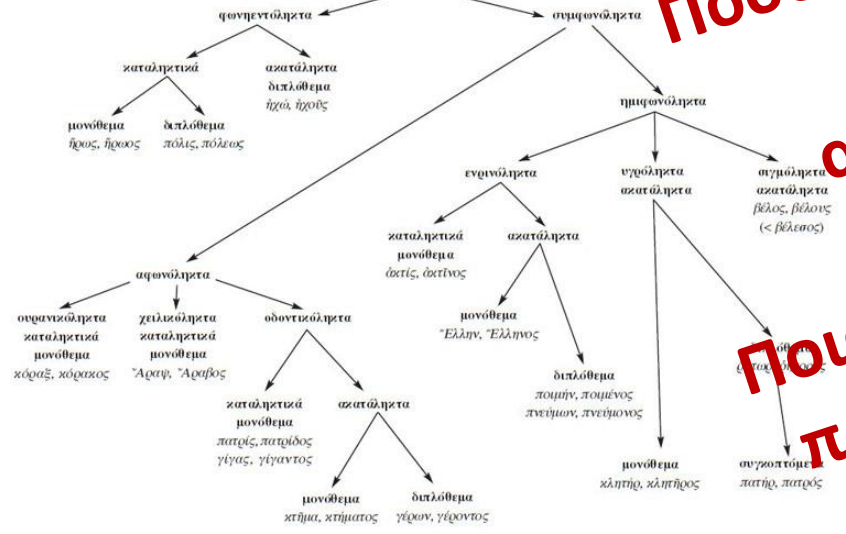

ΣΤ. Σύνδεση προτάσεων ή όρων προτάσεων

Πόσο διαφέρουν στα μάτια των μαθητών η ανατομία του αυτοκινήτου από την «ανατομία» της γλώσσας; Ποιον βαθμό γνώσης χρειάζεται ο μαθητής, προκειμένου να κατανοήσει ένα κείμενο;

2. Η γ' τάξη

Γραμματική για το κείμενο

4. Κειμενοκεντρική προσέγγιση με εστίαση στη λειτουργική χρήση των γραμματικών τύπων.

5. Συνδυάζουμε την
παροχή πληροφορίας
και την
καλλιέργεια δεξιοτήτων.

6. Ασκήσεις. ΟΧΙ μόνο ασκήσεις αναπαραγωγής ή απλής καταγραφής και παρουσίασης της πληροφορίας.

Εντάσσουμε ασκήσεις:

- κριτικής σκέψης
- ανάπτυξης συνθετικής και δημιουργικής ικανότητας
- συσχέτισης στοιχείων, γνώσεων και πληροφοριών
- προσωπικού προβληματισμού
- διατύπωσης απόψεων και κρίσεων

σε συσχέτισμό
με το κείμενο

Αναθεωρημένη ταξινόμια διδακτικών στόχων του B. Bloom

7. ***Τὰ παιδιά παίζει!*** Αξιοποιούμε **παιγνιώδεις ασκήσεις** που συνδέονται με το κείμενο. Πρβλ. διδακτικές ενότητες Γυμνασίου: ***Κείμενο και παιγνιώδεις ασκήσεις.***

8. Οι μαθητές μας είναι **φυσικοί ομιλητές της Νέας Ελληνικής!**
Κινούμαστε:
 - από το γνωστό και οικείο στο άγνωστο και το ανοίκειο
 - από τα Νέα Ελληνικά στα Αρχαία

9. Η γλώσσα ως ενιαίο σύνολο: **λεξιλόγιο, γραμματική, συντακτικό**

- 10.** Επιλέγουμε τα **κατάλληλα κείμενα: γνωστικό επίπεδο** των μαθητών μας, **ελκυστικά**, να κινούν το **ενδιαφέρον**.
- 11.** Συνδυάζουμε **περισσότερες της μίας μεθόδου** διδασκαλίας. **ΔΕΝ** επαναλαμβανόμαστε!
- 12.** Χρησιμοποιούμε το εγχειρίδιο Γραμματικής (όπως επίσης το Συντακτικό και το Λεξικό) ως **βιβλίο αναφοράς**.

**Τύποι ασκήσεων και παραδείγματα
ερωτήσεων από το διδακτικό υλικό του
Γυμνασίου:**

«Κείμενο και παιγνιώδεις ασκήσεις»

Προσβάσιμο στο Χρήσιμο Υλικό του ιστότοπου
Αρχαίων Ελληνικών: [Γυμνάσιο \(schools.ac.cy\)](http://schools.ac.cy)

Γραμματική για το κείμενο

Προτάσεις με τον κατάλληλο τύπο του ρήματος *εἰμί* στην οριστική του ενεστώτα και μετά στην οριστική του παρατατικού.

- α. Ἐγὼ φιλόγελως _____.
- β. Ὁ Σιδόνιος γραμματικός _____.
- γ. Σὺ διδασκόμενος _____.
- δ. Ὑμεῖς παιδοτρίβαι _____.
- ε. Οἱ ἄρτοι κρεμάμενοί _____.
- στ. Ἡμεῖς γραμματικοί _____.

<u>ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ</u>

Τι ἀλλάζει στο νόημα των προτάσεων, όταν μετατρέπουμε το ρήμα τους ἀπὸ τον ενεστώτα στον παρατατικό;

- Ενεστώτας και παρατατικός του ρήματος *εἰμί* στο πλαίσιο του κειμένου.
- Μετασχηματιστική άσκηση σε σχέση με το κείμενο.

Φιλόγελως

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Ἐπιρρωσε τις προτάσεις ἐπιλέγοντας τὴν κατάλληλη προσωπικὴ ἀντωνυμία.

Θα σε βοηθήσει τὸ νόημα τῶν κειμένων ποὺ μελέτησες! Προσοχή! Δύο ἀντωνυμίες θα χρησιμοποιηθοῦν δύο φορές!

ἐμοῦ με μου ἐγώ σε σου σύ

α) _____ οὐ λαλῶ.

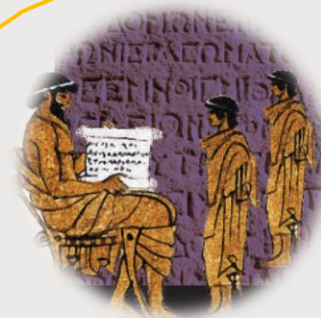
β) Ἐκ τοῦ μελανοῦ κέρασον! Ἡ γυνή _____ ἀπέθανεν!

γ) Μὴ πρὸς ὕβριν αὐτὸ δέξῃ, εἰ ὁ δοῦλός _____ ἀντ' _____ ἀσπάζεται _____!

δ) - Ὁ δοῦλός _____ ἀσπάζεται _____! _____ οὐ λαλεῖς;

- Ἐκέλευσέ _____ ὁ ἰατρὸς μὴ λαλεῖν!

Γραμματικὴ γιὰ τὸ κείμενο

- Προσωπικὴ ἀντωνυμία με βάση τὸ νόημα τοῦ κειμένου.

Φιλόγελως

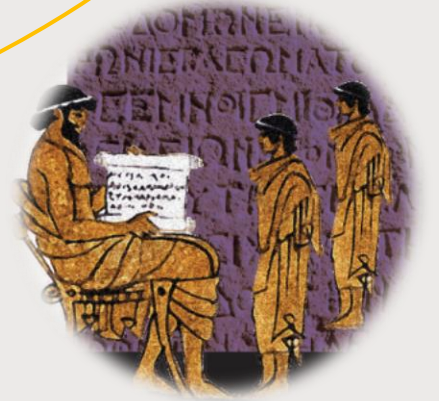

Γ' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Σχολαστικός καὶ φαλακρός καὶ κουρεύς συνοδεύοντες καὶ ἔν τινι ἐρημία μείναντες συνέθεντο πρὸς τέσσαρας ὥρας ἀγρυπνήσαι καὶ τὰ σκεύη ἕκαστος τηρῆσαι. ὡς δὲ ἔλαχε τῷ κουρεῖ πρῶτῳ φυλάξαι, μετεωρισθῆναι θέλων, τὸν σχολαστικὸν καθεύδοντα ἔξυρεν καὶ τῶν ὥρῶν πληρωθεισῶν διύπνισεν. ὁ δὲ σχολαστικός ψήχων ὡς ἀπὸ ὕπνου τὴν κεφαλὴν καὶ εὐρῶν ἑαυτὸν ψιλόν, ἔφη· «μέγα κάθαρμα ὁ κουρεύς· πλανηθεῖς γὰρ ἀντ' ἐμοῦ τὸν φαλακρὸν ἐξύπνισεν.»

(Μικρὴ διασκευή Κ. Πούγιουρου)

Γραμματικὴ γιὰ τὸ κείμενο

- Αναγνώριση ρηματικῶν τύπων με βάση τὸ κείμενο.

7. Παρατήρησε προσεκτικὰ τοὺς ρηματικοὺς τύπους *μετεωρισθῆναι*, *πληρωθεισῶν* καὶ *πλανηθεῖς* ποὺ συνάντησες στὸ πρῶτο ἀνέκδοτο. Μπορεῖς νὰ αναγνωρίσεις τὴ διάθεσή τους; Κύκλωσε τὴ σωστὴ ἀπάντηση καὶ αιτιολόγησέ τὴν προφορικὰ!

(i) Ενεργητικὴ

(ii) Μέση

(iii) Παθητικὴ

(iv) Ουδέτερη

Γραμματική για το κείμενο

Β' ΓΥΜΝΑΣΙΟΥ

Καὶ νεκρὸς ἐνίκα

Πλουτάρχου Κίμων 19.1-2, 4
(Διασκευή: Γ. Ξενής)

τίον, ὡς οἱ πλείστοι λέγουσι, νοσήσας· ἔνιοι δέ φασιν ἐκ
νος πρὸς τοὺς βαρβάρους. ἀποθνήσκων δὲ ἐκέλευσεν τοὺς
ἀποκρύψαι τὸν θάνατον αὐτοῦ· καὶ ἐπειδὴ οὔτε οἱ πολέμιοι
τὸ γεγονός, συνέβη ἀσφαλῶς αὐτοὺς ἀνακομισθῆναι
ς, ὡς φησι Φανόδημος, εἰ καὶ νεκρὸς ἦν ἐφ' ἡμέρας

ρὸς μὲν τοὺς βαρβάρους οὐδὲν ἔτι λαμπρὸν ὑπ' οὐδενός
ἐκλήτων ἐπράχθη, ἀλλὰ ἐτράπησαν ὑπὸ δημαγωγῶν καὶ πολεμοποιῶν ἐπ'
ἀλλήλους καὶ συνεργήσαν εἰς τὸν πόλεμον. ὅθεν ἀναπνοὴ μὲν τοῖς βασιλέως πράγμασι
ἐγένοντο, φθόρον δ' ἀμύθητον τῆς Ἑλληνικῆς δυνάμεως ἀπειργάσαντο.

Ὅτι μὲν οὖν εἰς τὴν Ἀττικὴν ἀπεκομίσθη τὰ λείψανα τοῦ Κίμωνος, μαρτυρεῖ τὰ μνήματα τὰ
μέχρι νῦν Κιμώνεια προσαγορευόμενα· τιμῶσι δὲ καὶ Κιτιεῖς τάφον τινὰ Κίμωνος, ὡς
Ναυσικράτης ὁ ῥήτωρ φησίν, ἐπεὶ ὁ θεὸς προσέταξεν αὐτοῖς ἐν λοιμῶ καὶ ἀφορία γῆς μὴ
ἀμελεῖν Κίμωνος, ἀλλὰ σέβεσθαι καὶ γεραίρειν αὐτὸν ὡς κρείττονα. τοιοῦτος μὲν ὁ
Ἑλληνικὸς ἡγεμῶν.

Πλουτάρχου Κίμων 19.1-2, 4 (Διασκευή: Γ. Ξενής)

8. τοιοῦτος μὲν ὁ Ἑλληνικὸς ἡγεμῶν.

Χάθηκε το ρήμα εἰμί ! Μπορεῖς να το συμπληρώσεις; Σε τι χρόνο θα το βάλεις και γιατί; →

- Συμπλήρωση ρήματος με βάση το νόημα του κειμένου.

**Τύποι ασκήσεων γραμματικής και
παραδείγματα ερωτήσεων**

Βλ. υλικό φακέλου

Διδακτικό παράδειγμα γυμνασίου

Ενδεικτική πορεία διδασκαλίας:

1. Από τα Νέα στα Αρχαία - Παραδείγματα
2. Εντοπισμός φαινομένου στο κείμενο - σημασία
3. Αξιοποίηση και μελέτη Γραμματικής
4. Αναγνώριση/κατανόηση της λειτουργίας του φαινομένου στο κείμενο
5. Ασκήσεις: συμπλήρωσης κενών, αντιστοίχισης, διόρθωσης λάθους, μετασχηματισμού, ...
6. Επαναφορά του φαινομένου στα επόμενα κείμενα με συνέπεια

Με ευελιξία

Α΄ Γυμνασίου

Ενότητα 5 - Οριστική μέλλοντα Ε.Φ.

Β΄ Τετράμηνο (3 διδακτικές περιόδους)			
Ενδεικτικά κείμενα	Διδακτέα	Δείκτες επιτυχίας	Δ.Π.
Ενότητα 5^η Κείμενο: Ξενοφώντας <i>Κύρου</i> <i>Ανάβασις</i> 3,2 10-11: <i>Η πίστη στους όρκους</i>	Λεξιλογικά: Παραγωγή-Σύνθεση (ποιέω -ῶ) Γραμματική: - Οριστική Ενεστώτα και Μέλλοντα βαρύτονων ρημάτων ενεργητικής φωνής	A.I.1-5, A.II.3.1-3 A.II.3.6, 3.9, B.I., B.II. Γ.I., Γ.II., Γ.III. Δ.I.	7 δ.π.

Αξιοποιείται το σχολικό εγχειρίδιο βάσει του Προγραμματισμού, με επαναπροσδιορισμό της διδακτικής μεθοδολογίας

1

λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Ἡμεῖς μὲν γὰρ φυλάττομεν τοὺς ὄρκους τῶν θεῶν, οἱ δὲ πολέμιοι λύουσιν τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, οἱ θεοὶ τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶ, ἡμῖν δὲ σύμμαχοι. Οἱ θεοὶ ἴκανοί εἰσι τοὺς μὲν μεγάλους μικροὺς ποιεῖν, τοὺς δὲ μικροὺς σῶζειν, εἰ βούλονται.

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις, 3, 2 10-11 (διασκευή)

2

Οριστική Μέλλοντα
βαρύτονων ρημάτων Ενεργητικής Φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 164, § 277)

Ὁ Ἰησοῦς εἶπε· (...) οὐ φονεύσεις, (...) οὐ κλέψεις (...) καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῶ.

(Δεν θα φονεύσεις, δεν θα κλέψεις και θα έχεις θησαυρό στον ουρανό.)

Κατὰ Ματθαῖον ιθ', 18-21

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

Κείμενο ②

- Πώς αποδίδονται στα ΝΕ τα υπογραμμισμένα ΑΕ ρήματα; Υπογραμμίστε τα στο κείμενο.
- Ποιες ομοιότητες και ποιες διαφορές εντοπίζετε μεταξύ ΑΕ και ΝΕ;
- Ποιο είναι το βασικό στοιχείο στον σχηματισμό του μέλλοντα στα ΝΕ;
- Πού κρύβεται το «σ» στα ρήματα κλέψεις, ἔξεις;

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

➤ Σχημάτισε τον μέλλοντα στα ΝΕ και στα ΑΕ.

Ρήμα	Μέλλοντας στα ΝΕ	Μέλλοντας στα ΑΕ	Πώς τον σχημάτισα;
λύω			<ul style="list-style-type: none">• -σ• Όπως και στα ΝΕ, χωρίς το «θα»!
πιστεύω			
κινδυνεύω			
λείπω			
διώκω			
κόπτω			
φυλάττω			
σώζω			

Πορεία: Νέα → Αρχαία

Καλλιεργούμε μεταγλωσσικές δεξιότητες

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

- **Κλίση του μέλλοντα:**
ίδια με την οριστική
ενεστώτα.

Βλ. Γραμματική ΑΕ

- **Κλίνουμε** κάποια
ρήματα
γραπτώς/προφορικά.

Χρό- νοι	Αριθμοί	ΟΡΙΣΤΙΚΗ
Ενεστ.	Ενικ. Πληθ. Δυϊκ.	λύ'-ω λύ-εις λύει λύ-ομεν λύ-ετε λύ-ουσι(ν) — λύ-ετον λύ-ετον
Παρατ.	Ενικ. Πληθ. Δυϊκ.	έ-λύ-ον έ-λυ-ες έ-λυ-ε έ-λύ-ομεν έ-λύ-ετε έ-λυ-ον — έ-λύ-ετον έ-λυ-έτην
Μέλλοντ.	Ενικ. Πληθ. Δυϊκ.	λύ'-σω λύ-σεις λύ-σει λύ-σομεν λύ-σετε λύ-σουσι(ν) — λύ-σετον λύ-σετον
Αόριστος	Ενικ. Πληθ. Δυϊκ.	έ-λύ-σα έ-λυ-σας έ-λυ-σε(ν) έ-λύ-σαμεν έ-λύ-σατε έ-λυ-σαν — έ-λύ-σατον έ-λυ-σάτην

Συστηματοποίηση
Εκμάθηση

Αξιοποιείται το σχολικό εγχειρίδιο βάσει του Προγραμματισμού, με επαναπροσδιορισμό της διδακτικής μεθοδολογίας

1

Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Ἡμεῖς μὲν γὰρ φυλάττομεν τοὺς ὄρκους τῶν θεῶν, οἱ δὲ πολέμιοι λύουσιν τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, οἱ θεοὶ τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶ, ἡμῖν δὲ σύμμαχοι. Οἱ θεοὶ ἱκανοὶ εἰσι τοὺς μὲν μεγάλους μικροὺς ποιεῖν, τοὺς δὲ μικροὺς σῶζειν, εἰ βούλονται.

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις, 3, 2 10-11 (διασκευή)

2

Οριστική Μέλλοντα
βαρύτονων ρημάτων Ενεργητικής Φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 164, § 277)

Ὁ Ἰησοῦς εἶπε· (...) οὐ φονεύσεις, (...) οὐ κλέψεις (...) καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ.

(Δεν θα φονεύσεις, δεν θα κλέψεις και θα έχεις θησαυρό στον ουρανό.)

Κατὰ Ματθαῖον ιθ', 18-21

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

Κείμενο 2

- Ποια είναι η **σημασία του μέλλοντα** στο κείμενό μας;
(Προσοχή! Δύο ρήματα έχουν σημασία προστακτικής)
- Πώς θα **άλλαζε το νόημα** αν χρησιμοποιούσαμε ενεστώτα αντί μέλλοντα;

Μετατροπή

Λειτουργία

Σημασία κειμένου

Αξιοποιείται το σχολικό εγχειρίδιο βάσει του Προγραμματισμού, με επαναπροσδιορισμό της διδακτικής μεθοδολογίας

1

Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Ἡμεῖς μὲν γὰρ φυλάττομεν τοὺς ὄρκους τῶν θεῶν, οἱ δὲ πολέμιοι λύνουσιν τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, οἱ θεοὶ τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶ, ἡμῖν δὲ σύμμαχοι. Οἱ θεοὶ ἴκανοὶ εἰσι τοὺς μὲν μεγάλους μικροὺς ποιεῖν, τοὺς δὲ μικροὺς σῶζειν, εἰ βούλονται.

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις, 3, 2 10-11 (διασκευή)

2

Οριστική Μέλλοντα

βαρύτονων ρημάτων Ενεργητικής Φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 164, § 277)

Ὁ Ἰησοῦς εἶπε· (...) οὐ φονεύσεις, (...) οὐ κλέψεις (...) καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῷ.

(Δεν θα φονεύσεις, δεν θα κλέψεις και θα έχεις θησαυρό στον ουρανό.)

Κατὰ Ματθαῖον ιθ', 18-21

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

Κείμενο

1

Ας πάρουμε από το 1^ο κείμενο την υπογραμμισμένη περίοδο λόγου.

- Σε ποιον χρόνο βρίσκονται τα ρήματα;
- Γιατί ο συγγραφέας επέλεξε αυτόν τον χρόνο; Τι επιτυγχάνει με τη χρήση του; (Γεγονός με ισχύ στο παρόν αλλά και διαχρονικά - τεκμηριώνει την προηγούμενη θέση για ελπίδες – πειθώ, επιχειρηματολογία)
- Αν μεταφέρουμε τα ρήματα σε χρόνο μέλλοντα, πώς θα διαφοροποιηθεί το νόημα;

Αξιοποιείται το σχολικό εγχειρίδιο βάσει του Προγραμματισμού, με επαναπροσδιορισμό της διδακτικής μεθοδολογίας

1

Λέγω ὅτι πολλαὶ καὶ καλαὶ ἐλπίδες ἡμῖν εἰσι σωτηρίας. Ἡμεῖς μὲν γὰρ φυλάττομεν τοὺς ὄρκους τῶν θεῶν, οἱ δὲ πολέμιοι λύουσιν τὰς σπονδὰς παρὰ τοὺς ὄρκους. Ἐπεὶ δὲ ταῦτα οὕτως ἔχει, οἱ θεοὶ τοῖς μὲν πολεμίοις ἐναντίοι εἰσὶ, ἡμῖν δὲ σύμμαχοι. Οἱ θεοὶ ἱκανοὶ εἰσι τοὺς μὲν μεγάλους μικροὺς ποιεῖν, τοὺς δὲ μικροὺς σῶζειν, εἰ βούλονται.

Ξενοφῶντος Κύρου Ἀνάβασις, 3, 2 10-11 (διασκευή)

2

Οριστική Μέλλοντα

βαρύτονων ρημάτων Ενεργητικής Φωνής (Γ.Α.Ε., σ. 164, § 277)

Ὁ Ἰησοῦς εἶπε· (...) οὐ φονεύσεις, (...) οὐ κλέψεις (...) καὶ ἔξεις θησαυρὸν ἐν οὐρανῶ.

(Δεν θα φονεύσεις, δεν θα κλέψεις και θα έχεις θησαυρό στον ουρανό.)

Κατὰ Ματθαῖον ιθ', 18-21

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

Κείμενο

1

- Μετασχημάτισε την υπογραμμισμένη περίοδο λόγου αντικαθιστώντας το **ἡμεῖς** με το **ἐγώ** και το **οἱ πολέμιοι** με το **ὁ πολέμιος/ σύ/ ὑμεῖς** (επιλέγουμε).
- Να μεταφέρεις στα ΑΕ τις ακόλουθες περιόδους λόγου:
 - Εγώ φυλάω τον ὄρκο και δεν θα κλέψω, δεν θα φονεύσω.
 - Οι εχθροί θα λύσουν την ειρήνη, θα κλέψουν και θα φονεύσουν.

Επέκταση γνώσης – Εφαρμογή σε νέο περιβάλλον

Όρκος των Αθηναίων Εφήβων

Όταν οι Αθηναίοι έφηβοι έπαιρναν τα όπλα για να υπηρετήσουν την πατρίδα τους, έδιναν τον πιο κάτω όρκο στο ιερό της Αγραύλου. Τον όρκο μάς διασώζει ο ρήτορας Λυκούργος.

Διάβασε τον όρκο των Αθηναίων εφήβων από το πρωτότυπο και τη μετάφραση και απάντησε τις ερωτήσεις που ακολουθούν.

Ὀρκος των Αθηναίων Εφήβων

Οὐκ αἰσχυνῶ τὰ ἱερὰ ὄπλα, οὐδὲ λείψω τὸν παραστάτην ὅπου ἂν στοιχήσω·

ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὀσίων καὶ οὐκ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα, πλείω δὲ καὶ ἀρείω κατὰ τε ἑμαυτὸν καὶ μετὰ ἀπάντων,

καὶ εὐηκοήσω τῶν ἀεὶ κραινόντων ἐμφρόνως.
Καὶ τῶν θεσμῶν τῶν ἰδρυμένων καὶ οὓς ἂν τὸ λοιπὸν ἰδρῦσονται ἐμφρόνως·

ἐὰν δέ τις ἀναιρεῖ, οὐκ ἐπιτρέψω κατὰ τε ἑμαυτὸν καὶ μετὰ πάντων, καὶ τιμήσω ἱερὰ τὰ πάτρια.

Ἱστορες θεοὶ Ἄγραυλος, Ἐστία, Ἐνυώ, Ἐνυάλιος, Ἄρης καὶ Ἀθηνᾶ Ἀρεία, Ζεὺς, Θαλλώ, Αὐξώ, Ἥγεμόνη, Ἡρακλῆς, [...]

Λυκούργος, *Κατὰ Λεωκράτους* 76-77

Δεν θα καταισχύνω τα ιερά όπλα, ουδέ θα εγκαταλείψω τον σύντροφόν μου, με οποιονδήποτε και αν ταχθώ εις την γραμμήν·

Θα αμυνθώ δε και υπέρ των ιερών και οσίων και μόνος και μαζί με πολλούς. Την δε πατρίδα δεν θα παραδώσω μικροτέραν, αλλά μεγαλυτέραν και ισχυροτέραν από ό,τι θα την παραλάβω.

Θα σέβωμαι τας αποφάσεις των δικαστηρίων, θα πείθωμαι δε εις ας κειμένους νόμους και όσους ας θα θέση ο λαός εν συμπνοία·

και αν κανείς καταλύη ας νόμους ή δεν πείθεται εις ας, δεν θα επιτρέψω τούτο, θα αμυνθώ δε και μόνος και με πολλούς. Ας τούτοις τα πάτρια ιερά θα τιμήσω.

Μάρτυρες τούτων ας είναι η Ἄγλαυρος, ο Ενυάλιος Ἄρης, ο Ζευς, η Αὐξώ, η Θαλώ και η Ηγεμόνη.

Μετάφραση: Κ. Θ. Αραπόπουλος

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

1. Σε ποια χρονική βαθμίδα αναφέρονται οι πράξεις που καταγράφονται στον όρκο; Κύκλωσε το σωστό:

α. παρελθόν β. παρόν γ. μέλλον

2. Ποιος ρηματικός χρόνος εξυπηρετεί καλύτερα τον σκοπό για τον οποίο γράφτηκε ο όρκος και γιατί;

3. Πώς θα άλλαζε το νόημα του όρκου αν υπήρχε ενεστώτας;

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

4. Εντόπισε στον Όρκο τρία (3) ρήματα αυτού του χρόνου και γράψε τα στον πιο κάτω πίνακα. Ακολουθώντας, εντόπισε και γράψε τη μετάφρασή τους. Τι παρατηρείς;

Αρχαία Ελληνικά	Μετάφραση
1.	
2.	
3.	

Ὀρκος των Αθηναίων Εφήβων

Οὐκ αἰσχυνῶ τὰ ἱερὰ ὄπλα, οὐδὲ **λείψω** τὸν παραστάτην ὅπου ἂν **στοιχήσω**.

ἀμυνῶ δὲ καὶ ὑπὲρ ἱερῶν καὶ ὀσίων καὶ οὐκ ἐλάττω **παραδώσω** τὴν πατρίδα, πλείω δὲ καὶ ἀρείω κατὰ τε ἑμαυτὸν καὶ μετὰ ἀπάντων,

καὶ **εὐηκοήσω** τῶν ἀεὶ κραινόντων ἐμφρόνως. Καὶ τῶν θεσμῶν τῶν ἰδρυμένων καὶ οὓς ἂν τὸ λοιπὸν ἰδρῦσονται ἐμφρόνως.

ἐὰν δέ τις ἀναιρεῖ, οὐκ **ἐπιτρέψω** κατὰ τε ἑμαυτὸν καὶ μετὰ πάντων, καὶ **τιμήσω** ἱερὰ τὰ πάτρια.

Ἰστορες θεοὶ Ἄγραυλος, Ἑστία, Ἐνυώ, Ἐνυάλιος, Ἄρης καὶ Ἀθηναῖα Ἀρεία, Ζεὺς, Θαλλώ, Αὐξώ, Ἥγεμόνη, Ἡρακλῆς, [...]

Λυκούργος, Κατὰ Λεωκράτους 76-77

Δεν θα καταισχύνω τα ιερά όπλα, ουδέ θα εγκαταλείψω τον ἑταίροφόν μου, με οποιονδήποτε και αν ταχθώ εις την

Ρηματικοί τύποι που αναμένεται να εντοπίσουν οι μαθητές/-τριες

θα αμυνθώ μαζί με πολλούς. Την πατρίδα μικροτέραν, αλλά μεγαλυτέραν και ισχυροτέραν, οτι θα την παραλάβω.

Θα σέβωμαι τας αποφάσεις των δικαστηρίων, θα πείθωμαι δε εις ας κειμένους νόμους και όσους ας θα θέση ο λαός εν συμπνοία.

και αν κανείς καταλύη ας νόμους ή δεν πείθεται εις ας, δεν θα επιτρέψω τούτο, θα αμυνθώ δε και μόνος και με πολλούς. Ας τούτοις τα πάτρια ιερά θα τιμήσω.

Μάρτυρες τούτων ας είναι η Ἄγλαυρος, ο Ενυάλιος Ἄρης, ο Ζευς, η Αυξώ, η Θαλώ και η Ηγεμόνη.

Μετάφραση: Κ. Θ. Αραπόπουλος

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

5. Ξαναγράψε την ακόλουθη περίοδο λόγου αντικαθιστώντας το *ἐγώ* πρώτα με το *σύ* και ύστερα με το *ἡμεῖς*.

οὐ λείψω τὸν παραστάτην, οὐδὲ ἐλάττω παραδώσω τὴν πατρίδα.

6. Εντόπισε και διόρθωσε το λάθος στην ακόλουθη πρόταση:

Ὁ ἔφηβος τιμήσουσιν ἱερὰ τὰ πάτρια.

7. Να γράψεις με δικά σου λόγια πώς σχηματίζουμε τον μέλλοντα στα Αρχαία Ελληνικά.

Καλλιεργούμε
μεταγλωσσικές
δεξιότητες

Ενότητα 4:
Εγκλίσεις
βαρυτόνων
ρημάτων στον
ενεστώτα,
μέλλοντα, αόριστο
και παρακείμενο
Μ.Φ.

<ul style="list-style-type: none"> • ΕΝΟΤΗΤΑ 4 Κείμενο: Ξενοφώντας <i>Ελληνικά 2.2.3-4</i> <i>Η Πάραλος αναγγέλλει τη</i> <i>συμφορά</i> 	<p>1</p> <ul style="list-style-type: none"> • Η ζωή και το έργο του δημιουργού (απλή αναφορά) • Το νόημα του κειμένου – Μεγαλείο και συντριβή. Η σημασία της ήττας των Αθηναίων στη ναυμαχία στους <i>Αίγος Ποταμούς</i>. Ερμηνεία του αρχαίου κειμένου και απόδοσή του στη Νέα Ελληνική. <p>Προτείνεται η αξιοποίηση των γλωσσικών και ερμηνευτικών σχολίων του βιβλίου <i>Αρχαίοι Έλληνες Ιστοριογράφοι</i>, σελ.64-66 και των ερωτήσεων-ασκήσεων 2, 7 και 8 σελ. 67)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Λεξιλογικά: <i>ἀγγέλλω, πόλις</i> 	<p>A.I. A.II.1 A.II.3 A.II.10 A.II.16 B, Γ, Δ, Ε</p>	<p>Ενότητα 4: 7 δ.π.</p>
<ul style="list-style-type: none"> • Συστηματική διδασκαλία θεματογραφίας: Ξενοφώντας Αγησίλαος 1.19 (ευκτική Μ.Φ.) <i>Αρχαίοι Έλληνες</i> <i>Ιστοριογράφοι</i>, σελ. 155, με αξιοποίηση γλωσσικών σχολίων σελ. 156 και ερμηνευτικών σχολίων σελ. 157-158 	<p>2</p> <ul style="list-style-type: none"> • Γραμματικά φαινόμενα (επιλογή ασκήσεων Ενότ. 4 και θεματογραφία): - Σχηματισμός και κλίση μετοχών μέσης φωνής (επεξήγηση με αξιοποίηση της Γραμματικής) - Ευκτική του ρήματος <i>είμι</i> στον Μέλλοντα (αξιοποίηση της Γραμματικής) - Εγκλίσεις βαρυτόνων ρημάτων στον Ενεστώτα, Μέλλοντα, Αόριστο και Παρακείμενο μέσης φωνής (επεξήγηση με αξιοποίηση της Γραμματικής) • Αρχικοί χρόνοι ανωμάτων ρημάτων: <i>ἀγγέλλω, πάσχω, πείθω, πείθομαι</i> 		<p>Θεματογρ.: 6 δ.π.</p>

Έχουν προηγηθεί:

- Η διδασκαλία των εγκλίσεων βαρυτόνων ρημάτων Ε.Φ.
- Η διδασκαλία των δευτ. ειδικών προτάσεων

Το κείμενο ① από τα Έλληνικά του Ξενοφώντα δεν προσφέρεται για τη διδασκαλία των εγκλίσεων. Αξιοποιείται, λοιπόν, σύμφωνα με τον Προγραμματισμό, το κείμενο συστηματικής διδασκαλίας από πρωτότυπο και μετάφραση.

Ξενοφώντος Άγησίλαος 1.19

Ο Ξενοφών αφηγείται όσα συνέβησαν κατά την εκστρατεία του Αγησιλάου στη Μ. Ασία παρουσιάζοντας τη στρατηγική ικανότητα του τελευταίου.

ἔτι δὲ ὅποτε αὐτόμολοι, ὡς εἰκός, πρὸς βασιλέα ἰόντες χρήματα ἐθέλοιεν ὑφηγεῖσθαι, καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων ἀλίσκοιτο, ὅπως ἅμα μὲν χρηματίζοιτο, ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι γίγνοιτο. διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐθύς πολλοὺς ἐραστὰς τῆς αὐτοῦ φιλίας ἐποιήσατο.

Λεξιλόγιο

ὑφηγέομαι + αιτ. πράγματος (χρήματα) = υποδεικνύω κάτι

Επειδὴ λοιπὸν εἶχαν αποκομίσει πολλά λάφυρα καὶ ὅλα τα πουλούσαν πᾶμφθηνά, ὁρμήνεψε τοὺς φίλους τοῦ ν' αγοράσουν φανερώνοντάς τοὺς ὅτι θα κατέβαινε γρήγορα με τὸ στρατό τοῦ πρὸς τὰ παράλια. Διέταξε τοὺς λαφυροπώλες νὰ σημειώνουν πόσο πουλούσαν τὸ κάθε πράγμα καὶ νὰ το παραδίδουν. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν ὅλοι οἱ φίλοι τοῦ νὰ πάρουν πᾶμπολλα πράγματα, χωρὶς νὰ προκαταβάλουν τίποτε καὶ χωρὶς νὰ βλάψουν τὸ δημόσιο ταμεῖο. (Μτφρ. Π. Βλαχάκος & Γ.Α. Ράπτης)

Επίσης κάθε φορά που λιποτάκτες πλησίαζαν, ὅπως εἶναι φυσικό, τὸν βασιλιά καὶ προθυμοποιούνταν νὰ υποδείξουν πού υπάρχουν λάφυρα, (ὁ βασιλιάς) φρόντιζε νὰ βρεῖ τρόπο νὰ κατάσχονται αὐτὰ τὰ λάφυρα ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ, προκειμένου αὐτοὶ καὶ νὰ κερδίζουν χρήματα καὶ ταυτόχρονα νὰ γίνονται πιο ξακουστοί. Γι' αὐτοὺς τοὺς λόγους ἔκανε ἀμέσως πολλοὺς ἀνθρώπους ἐραστὲς τῆς φιλίας τοῦ.

Μτφρ. Γ. Α. Ξενῆς

Ξενοφῶντος Ἀγησίλαος, 1.19

ἔτι δὲ ὅποτε αὐτόμολοι, ὡς εἰκός, πρὸς βασιλέα ἰόντες
χρήματα **ἐθέλοιεν** ὑφηγεῖσθαι,
καὶ ταῦτα **ἐπεμέλετο** ὡς διὰ τῶν φίλων **ἀλίσκοιτο**,
ὅπως ἅμα μὲν **χρηματίζοιντο**
ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι **γίγνοιτο**.
διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐθύς πολλοὺς ἐραστάς τῆς αὐτοῦ
φιλίας **ἐποίησατο**.

Λεξιλόγιο

ὑφηγέομαι + αιτ. πράγματος (χρήματα) = υποδεικνύω κάτι

Ενδεικτική πορεία

Συστηματική θεματογραφία

➤ Εντοπισμός

→ όλων των **ρημάτων**

→ **τύπων ευκτικής**

(έχει ήδη διδαχθεί
η ευκτική Ε.Φ.)

➤ Διάκριση τύπων Ε.Φ. – Μ.Φ.

(§ 258, β) ΜΕ ΜΕΣΗ ΔΙΑΘΕΣΗ (§ 247, β) (λύ-ομαι = λύνω τον
εαυτό μου)

ΕΥΚΤΙΚΗ	ΠΡΟΣΤΑΚΤΙΚΗ	ΑΠΑΡ.	ΜΕΤΟΧΗ
λυ-οίμην λύ-οιο λύ-οιτο λυ-οίμεθα λύ-οισθε — λύ-οισθον λυ-οίσθην λύ-οιντο	— λύ-ου λυ-έσθω — λύ-εσθε λυ-έσθων ² ἢ λυ-έσθωσαν — λύ-εσθον λυ-έσθων	λύ-εσθαι	λυ-όμενος λυ-ομένη λυ-όμενον
λυ-σοίμην λύ-σοιο λύ-σοιτο λυ-σοίμεθα λύ-σοισθε — λύ-σοισθον λυ-σοίσθην λύ-σοιντο		λύ-σεσθαι	λυ-σόμενος λυ-σομένη λυ-σόμενον
λυ-σαίμην λύ-σαιο λυ-σαίμεθα λύ-σαισθε — λύ-σαισθον λυ-σαίσθην λύ-σαιτο λύ-σαιντο	— λύ-σαι λυ-σάσθω — λύ-σασθε λυ-σάσθων ² ἢ λυ-σάσθωσαν — λύ-σασθον λυ-σάσθων	λύ-σασθαι	λυ-σάμενος λυ-σαμένη λυ-σάμενον
λελυμένος -η -ον εἶην εἶης εἶη λελυμένοι -αι -α εἶημεν (εἶμεν) εἶητε (εἶτε) εἶησαν (εἶεν) λελυμένοι -α -ω — εἶητον (εἶτον) εἶήτην (εἶτην)	— λέ-λυσο λε-λύ-σθω ³ — λέ-λυ-σθε λε-λύ-σθων ² ἢ -σθωσαν — λέ-λυ-σθον λε-λύ-σθων	λε-λύ-σθαι	λε-λυ-μένος λε-λυ-μένη λε-λυ-μένον

Ενδεικτικές ερωτήσεις - πορεία

- Αξιοποίηση Γραμματικής
- Μελέτη - παρατηρήσεις
- Κλίση ρημάτων στην
ΕΥΚΤΙΚΗ Μ.Φ.

4. Εγκλίσεις. Ονοματικοί τύποι

250. Η έννοια που εκφράζει το ρήμα παρουσιάζεται κάθε φορά από εκείνον που μιλεί ή σαν κάτι που το νομίζει πραγματικό ή σαν κάτι που επιθυμεί ή περιμένει να γίνει ή σαν ευχή ή σαν προσταγή κτλ.

Οι διάφορες μορφές του ρήματος που φανερώνουν την ψυχική διάθεση εκείνου που μιλεί λέγονται **εγκλίσεις**.

Οι εγκλίσεις των ρημάτων στην αρχαία ελληνική είναι τέσσερις: η **οριστική**, η **υποτακτική**, η **ευκτική** και η **προστακτική**.

α) Η **οριστική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα σαν κάτι βέβαιο και πραγματικό: **βλάπτει τὸν ἄνδρα θυμὸς – ἐνταῦθα ἔμειναν ἡμέρας τρεῖς.**

β) Ἡ **υποτακτική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα σαν κάτι επιθυμητό ή ενδεχόμενο: **τὸ σῶμα γυμνάζωμεν (= ας γυμνάζομε) – εἰάν ἔλθῃς (= αν υποθέσουμε πως θα έρθεις, όπως είναι ενδεχόμενο).**

γ) Η **ευκτική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα σαν ευχή εκείνου που μιλεί: **ὦ παῖ, γένοιτο πατρός ευτυχέστερος (= μακάρι να γίνεις).**

δ) Η **προστακτική** παρουσιάζει αυτό που σημαίνει το ρήμα σαν προσταγή, αξίωση, συμβουλή, παράκληση ή και ευχή εκείνου που μιλεί: **τὸ σῶμα γυμνάζετε (= να γυμνάζετε) – ὕγίαινε (= εὔχομαι να υγιαίνεις).**

➤ Η σημασία των εγκλίσεων στις κύριες προτάσεις έχει εξηγηθεί στοιχειωδώς κατά τον σχηματισμό εγκλίσεων Ε.Φ.

➤ Βλ. σχολικό εγχειρίδιο σελ. 45 / Γραμματική ΑΕ, σελ. 148-9

- Βλ. Λεξικό Π. Μπίλλα, σελ. 77

§ 94 Οι εγκλίσεις στον λόγο φανερώνουν την ψυχική διάθεση του υποκειμένου ως προς αυτό που σημαίνει το ρήμα, το αν δηλαδή αυτό που σημαίνει το ρήμα εκφράζεται ως βεβαιότητα, προσδοκία, ευχή, δυνατότητα, προσταγή κτλ. του υποκειμένου. Οι εγκλίσεις αποκτούν τις ποικίλες αυτές σημασιολογικές αποχρώσεις, που συνιστούν στοιχείο ύφους, ανάλογα με τη σημασία του ρήματος, την πρόταξη μορίων (εἶθε, ἄν κτλ.), τις κοινωνικές περιστάσεις κατά τις οποίες εκφράζεται το υποκείμενο και τον σκοπό της επικοινωνίας.

§ 95 Οι εγκλίσεις που χρησιμοποιούνται στις ανεξάρτητες προτάσεις είναι:

α) Η οριστική

- Απλή
- Δυνητική
- Επαναληπτική
- Ευχετική

β) Η υποτακτική

- Βουλευτική
- Απορηματική

γ) Η ευκτική

- Ευχετική
- Δυνητική

δ) Η προστακτική

Ξενοφώντας Ἀγησίλαος, 1.19

ἔτι δὲ ὅποτε αὐτόμολοι, ὡς εἰκός, πρὸς βασιλέα ἰόντες
χρήματα **ἐθέλοιεν** ὑφηγεῖσθαι,

Επαναληπτική ευκτική
Επανάληψη στο παρελθόν

«...κάθε φορά που λιποτάκτες πλησίαζαν, [...] τον βασιλιά και προθυμοποιούνταν να ...»

καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων **ἀλίσκοιτο**, ὅπως
ἅμα μὲν **χρηματίζοντο**,

Ευκτική του πλαγίου λόγου

ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι **γίγνοντο**.

«φρόντιζε να βρει τρόπο να κατάσχονται αυτά τα λάφυρα από τους φίλους του, προκειμένου αυτοί και να κερδίζουν χρήματα και ταυτόχρονα να γίνονται πιο ξακουστοί»

διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐθύς πολλοὺς ἐραστάς τῆς αὐτοῦ
φιλίας ἐποίησατο.

Ενδεικτική πορεία

Συστηματική θεματογραφία

- Η ευκτική σε δευτερεύουσες προτάσεις (οι οποίες δεν έχουν διδαχθεί ακόμη).
- Αξιοποίηση των περιπτώσεων του κειμένου, ώστε το φαινόμενο να γίνει κατανοητό εντός του πλαισίου του.

Πληροφορίες Δεξιότητες

Άσκηση κλίσης ρημάτων και διατύπωσης επαγωγικού συλλογισμού

1. Να συμπληρώσεις τον πίνακα με την ευκτική των ρημάτων.

Στη συνέχεια, να διατυπώσεις τις παρατηρήσεις σου σχετικά με τον σχηματισμό και τον τρόπο κλίσης της ευκτικής Μ.Φ.

Ενεστώτας	Μέλλοντας	Αόριστος	Παρακείμενος
			κεχρηματισμένος εἶην
άλίσκοιτο			
	γενησοίμεθα		
		χρηματίσαιντο	

Ασκήσεις συμπλήρωσης κενών, εντοπισμού και διόρθωσης λάθους

2. Να συμπληρώσεις τα κενά με τον κατάλληλο τύπο της ευκτικής ενεστώτα:

- Ἀγησίλαος ἐπεμέλετο, ὅπως **σύ** ἅμα μὲν _____ (χρηματίζομαι), ἅμα δὲ ἐνδοξότερος _____ (γίγνομαι).
- Ἀγησίλαος ἐπεμέλετο, ὅπως **ἡμεῖς** ἅμα μὲν _____ (χρηματίζομαι), ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι _____ (γίγνομαι).

3. Να εντοπίσεις και να διορθώσεις τα δύο λάθη που υπάρχουν στο ακόλουθο απόσπασμα.

Ἀγησίλαος καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων **ἀλίσκοισθε**
ὅπως ἅμα μὲν χρηματίζοιντο ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι **γίγνοιτο**.

Άσκηση μετασχηματισμού

4. Να ξαναγράψεις το κείμενο που ακολουθεί βάζοντας όπου αυτόμολοι = οὔτος και όπου οί φίλοι = ὁ φίλος.

ἔτι δὲ ὅποτε αυτόμολοι, ὡς εἰκός, πρὸς βασιλέα ἰόντες χρήματα ἐθέλοιεν ὑφηγεῖσθαι, καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ τῶν φίλων ἀλίσκοιτο, ὅπως ἅμα μὲν χρηματίζοιτο, ἅμα δὲ ἐνδοξότεροι γίγνοιτο.

Μετατροπή:

ἔτι δὲ ὅποτε **οὔτος**, ὡς εἰκός, πρὸς βασιλέα **ἰὼν** χρήματα **ἐθέλοι** ὑφηγεῖσθαι, καὶ ταῦτα ἐπεμέλετο ὡς διὰ **τοῦ φίλου** ἀλίσκοιτο, ὅπως ἅμα μὲν **χρηματίζοιτο**, ἅμα δὲ **ἐνδοξότερος** γίγνοιτο.

Άσκηση μετασχηματισμού

5. Να ξαναγράψεις την περίοδο λόγου που ακολουθεί αντικαθιστώντας την οριστική με ευκτική. Πώς διαφοροποιείται το νόημα της συγκεκριμένης περιόδου αλλά και ολόκληρης της παραγράφου;

διὰ μὲν δὴ ταῦτα εὐθύς πολλοὺς ἐραστὰς τῆς αὐτοῦ φιλίας ἐποίησατο.

**Η ευκτική σε
κύρια πρόταση**

Άσκηση μετατροπής από τα ΝΕ στα ΑΕ

6. Να μεταφέρεις στα Αρχαία Ελληνικά τις ακόλουθες περιόδους λόγου αξιοποιώντας το λεξιλόγιο από το κείμενο του Ξενοφώντα **Άγησίλαος 1.19**:

- *Ο Άγησίλαος έλεγε: «Μακάρι οι φίλοι να κερδίζουν χρήματα και να γίνονται πιο ένδοξοι!»*
- *Ο Άγησίλαος έλεγε ότι απέκτησε θερμούς οπαδούς της φιλίας του. (δευτ. ειδική πρόταση)*

- **Σύνθετη άσκηση**
- **Επαναφορά προηγούμενης γνώσης (δ. ειδικές)**

Σας ευχαριστώ!

